

Література

1. Criminal Code Act 1995, No. 12, 1995, Federal Register of Legislation. [Online]. Available: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2016C00753>.
2. Judicial Commission of New South Wales, Criminal Trial Courts Bench Book. Sydney: Judicial Commission of New South Wales, 2007.
3. R v. Chatzidimitriou [2000] VSCA 91 (25 May 2000), Australasian Legal Information Institute. [Online]. Available: <http://bit.ly/2AUONKk>.
4. Azzopardi v R [2001] HCA 25 (3 May 2001), Australasian Legal Information Institute. [Online]. Available: <http://bit.ly/2W256hk>.
5. R v Said [2009] VSCA 244, Jade. [Online]. Available: <https://jade.io/article/118870>.
6. Shepherd v R (1990) HCA 56; (1990) 170 CLR 573 (19 December 1990), Australasian Legal Information Institute. [Online]. Available: <http://bit.ly/2RUFaVT>.
7. Judicial College of Victoria, Victorian Criminal Charge Book, Judicial College of Victoria, 2006. [Online]. Available: <http://bit.ly/2HmHqRD>.
8. Jury Directions Act 2015 (no. 14 of 2015), Australasian Legal Information Institute. [Online]. Available: <http://bit.ly/2T3S7d8>.

УДК 343(043.2)

Степаненко О.В., к.ю.н.,
Ісраєлян А.О., аспірант,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна

ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ВПЕРШЕ ЯК ПІДСТАВА ЗВІЛЬНЕННЯ ОСОБИ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Одним з основоположних принципів вітчизняного кримінального права, є принцип невідворотності кримінальної відповідальності, який передбачає, що кожна особа, яка вчинила злочин повинна бути притягнута до кримінальної відповідальності. Поряд з цим, в Кримінальному кодексі України (далі КК України) передбачено інституту звільнення від кримінальної відповідальності, існування якого підтверджує, що в ряді випадків для досягнення цілей, які стоять перед кримінальним законодавством, особу слід звільнити від кримінальної відповідальності. Значення даного інституту важко переоцінити, адже його положення віддзеркалюють дію в сфері кримінальної юстиції таких принципів як справедливість, гуманність, доцільність.

Для уникнення зловживань з боку правоохоронних органів та для обмеження суддівського розсуду законодавець чітко передбачив в КК України необхідні підстави для звільнення особи від кримінальної відповідальності. В рамках дослідження розглянемо одну із таких законодавчо визначених підстав, а саме «вчинення злочину вперше».

Зазначене підстава передбачена в ст. 45-48 КК України.

Відповідно до Постанови Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності» (далі Постанова) такою, яка вчинила злочин уперше, вважається особа, котра раніше не вчиняла злочинів або раніше вчинила злочин, що вже втратив правове значення [1].

Таким чином, в Постанові розрізняється «вчинення злочину вперше фактично» та «вчинення злочину вперше формально». Якщо з вчиненням злочину вперше фактично все зрозуміло, адже це означає, що особа в минулому ніколи не вчиняла злочинів, то щодо вчинення злочину вперше у формальному значенні все дещо складніше. В Постанові з даного приводу зазначено, що злочин вважається вчиненим вперше і в тому випадку коли він втратив правове значення.

Відповідно до ст. 88 КК України судимість має правове значення у разі вчинення нового злочину, а також в інших випадках, передбачених законами України. Особа визнається такою, що має судимість, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості. Також, вказана стаття передбачає, що особи, засуджені за вироком суду без призначення покарання або із звільненням від покарання чи такі, що відбули покарання за діяння, злочинність і караність якого усунута законом, особи, які були реабілітовані визнаються такими, що не мають судимості. Таким чином, законодавець визначає, що у вказаних випадках, злочин, який було вчинено особою втрачає своє правове значення.

Дещо схожі із законодавчими положеннями передбачено в Постанові Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» в якій зазначено, що не утворює повторності раніше вчинений злочин, за який особу було звільнено від кримінальної відповідальності за підставами, встановленими законом, засуджено без призначення покарання або зі звільненням від покарання, а також злочин, судимість за який було погашено чи знято. Таким чином Пленум ВСУ визначає, що в перелічених випадках злочин втрачає своє правове значення і тому не може враховуватися як злочин вчинений повторно.

Поряд з цим, в науковій літературі існує позиція, що такий перелік має бути доповнений таким випадком, коли особу було виправдано судом за висунутим обвинуваченням [2, 3]. Вказаний підхід вважаємо спірним, адже у відповідно до Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) від 27 жовтня 1999 року кримінальна відповідальність настає з моменту набрання законної

сили обвинувальним вироком суду. Тобто, в аналізованому випадку особа взагалі не вважається такою, яка вчинила злочин.

Проведений аналіз дає можливість зазначити, що в контексті інституту звільнення від кримінальної відповідальності під злочином, що вже втратив правове значення слід розуміти наступні випадки:

- за вчинений злочини особа звільнена від кримінальної відповідальності;
- за вчинений злочини особа, засуджена без призначення покарання або із звільненням від покарання;
- особа вчинила діяння, злочинність і караність якого усунута;
- за вчинений злочини у особи погашена або знята судимість;
- особу було реабілітовано.

Література

1. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. №12 // Вісник Верховного Суду України. - 2006. - №2. - С. 13-16.

2. Ярош В.В. Дійове каяття як підстава звільнення від кримінальної відповідальності, передбачена загальною частиною Кримінального кодексу України / В.В. Ярош // Форум права. - 2013. - №1. - С. 1244-1250. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_206.pdf.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - 3-є вид., переробл. та доповн. - К.: Атіка, 2005. - 1064 с.

УДК 343(043.2)

Стрельцов Є.Л., д.ю.н., д. теол.,
професор, чл.-кор. НАПрН України,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Сучасний розвиток кримінального права включає у себе багато напрямків, які потребують уваги. Це: розвиток та додаткове «зміцнення» кримінально-правових постулатів, які є традиційними для українського кримінального законодавства; його доктрини; практики застосування його положень [1, 102-109]. Також необхідну увагу заслуговують ті нові тенденції, які почали вже отримувати закріплення у кримінальному праві, зокрема: введення інституту кримінального проступку, встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб та інш. Але спрямованість законодавця, вчених, юридичної громадськості на подальший розвиток